

WP6 – 6.2

Ajánlások a vándorlásstatisztika és a fiatalok vándorlásához kapcsolódó szakpolitikák fejlesztésére

Országos szintű szakpolitikai ajánlások **MAGYARORSZÁG**

Összeállította: Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

**Közreműködtek: Szegedi Önkormányzat, Társadalomtudományi Intézet
(ISS - Szerbia)**

2019. március

Tartalomjegyzék

VEZETŐ ÖSSZEFOGLALÓ	3
BEVEZETŐ	7
ORSZÁGOS AJÁNLÁSOK A TÖBBSZINTŰ KORMÁNYZÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK (MLG) KIALAKÍTÁSÁHOZ.....	10
1. A KSH módszertani fejlesztéseire vonatkozó javaslatok	12
2. Az adminisztratív adatok feldolgozásával kapcsolatos javaslatok.....	14
3. A KSH tájékoztatási tevékenységeire vonatkozó javaslatok	15
4. Más szervezetek tájékoztatási tevékenységeire vonatkozó javaslatok	16
5. A kivándorlás, bevándorlás és visszavándorlás integrált szemlélete.....	18

VEZETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen dokumentum célja, hogy összefoglalja a YOUMIG projekt során szervezett, a fiatalok ki-, be-, valamint visszavándorlási folyamatainak hatékonyabb menedzselésével és statisztikai mérésével kapcsolatos szakmai egyeztetéseken elhangzott javaslatokat. Ez a konzultációs folyamat a szerbiai Társadalomtudományi Intézet és a magyar Központi Statisztikai Hivatal által kidolgozott közös módszertan alapján valósult meg, szoros együttműködésben Szeged város önkormányzatával, a YOUMIG projekt magyarországi önkormányzati partnerével.

Az egyeztetésekre műhelybeszélgetések formájában került sor, melyeken több magyar kormányzati hivatal is részt vett. A dokumentumban található ajánlások e találkozók eredményei és a szerzők – a KSH vezetésével működő YOUMIG projekt munkatársainak – véleményét tükrözik.

A szakpolitikára vonatkozó ajánlások elsősorban az intézményközi együttműködésekre fókuszálnak, illetve olyan területeket jelölnek ki, amelyeken bizonyos intézményi eljárások fejlesztése szükséges. Az ajánlások célja, hogy olyan konkrét és végrehajtható lépéseket fogalmazzanak meg, amelyek teljesülése nagyban segítené a helyi önkormányzatokat a fiatalok ki-, be-, és visszavándorlásának mérésével és menedzselésével kapcsolatos feladataik ellátásában.

A főbb szakpolitikai ajánlások röviden a következők:

Javasoljuk a KSH adatgyűjtési módszertanának fejlesztését, beleértve a külföldieket érintő mintavételi eljárásokat, a meghírusulási kódok egységesítését, illetve bizonyos kérdőívek kiegészítését (például OSAP 1960-as számú statisztikai adatgyűjtés) olyan kérdésekkel, melyek a válaszadó által beszélt nyelvekre vagy a családtagokra is vonatkoznak.

Szükségesnek tartjuk a YOUMIG projekt során végzett, a **ki-, be- és visszavándorlás trendjeit és e folyamatok társadalmi-gazdasági kontextusát a lehető legalacsonyabb területi bontásban leíró** indikátorok fejlesztésével kapcsolatos feladatok folytatását és bővítését. Ehhez a legfontosabb források a KSH Demográfiai Táblázó Alkalmazása, a Népszámlálás / Mikrocenzus, a Munkaerőpiaci Felmérés, az EU-SILC és az OSAP adatgyűjtések. Szükséges továbbá az SDG (Sustainable Development Goals – Fenntartható Fejlődési Célok) indikátorok áttekintése, előállíthatóságuk vizsgálata vándorlásstatisztikai szempontból. A komplex indikátorok, mint például az ‘adósság-jövedelem arány’ mutatójának fejlesztése szintén az egyes szakpolitikai területek javára válhat.

A KSH adatbázisaiban nem fellelhető adatok és mutatók számításához kidolgoztuk egy helyi kismintás survey módszertanát, amelynek lekérdezése Szegeden valósult meg. Ezt a módszertant ajánljuk Szeged város önkormányzata és más, a fiatalok vándorlásának témája iránt érdeklődő magyarországi önkormányzatok figyelmébe.

A vándorlásstatisztikai adatok előállításának céljából, a KSH jelenleg is használja egyes közigazgatási intézmények természetes személyek adatait tartalmazó nyilvántartásait. Szükségesnek tartjuk ezen adatállományok további vizsgálatát abból a szempontból, hogy ezek

statisztikai célú összekapcsolása lehetséges-e, illetve, hogy a fiatalok vándorlására vonatkozó adatok miként építhetők be egy a jövőben létrehozandó statisztikai népességregiszterbe. E tekintetben a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő, a Belügyminisztérium, a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az Oktatási Hivatal, a Pénzügyminisztérium és a Magyar Államkincstár kulcsfontosságú **központi kormányzati intézmények**. Továbbá javasoljuk ezen intézmények és a helyi önkormányzatok közötti együttműködés javítását, illetve rendszeres egyeztetéseket a helyi szintű adminisztrációs fejlesztések kapcsán.

Az adatgyűjtés mellett az **eredmények közzététele** is fontos feladat. Javasoljuk, hogy a KSH tegyen nyilvánossá részletesebb adatokat mind a belföldi, mind a nemzetközi vándorlásra vonatkozóan a Stadat tájékoztatási felületén keresztül. Szükségesnek tartjuk e felületnek a rendelkezésre álló megyei (NUTS 3) szintű adatokkal való bővítését. Emellett a KSH Tájékoztatási Adatbázis és a TEIR rendszer fejlesztése is javasolt, figyelembe véve a helyi önkormányzatokkal folytatott párbeszéd során kapott visszajelzéseket.

A **ki-, be- és visszavándorlás integrált szemlélete és kommunikációja** egy további fejlesztési terület. Az online one-stop-shop (egyablakos információs platform) felállításával könnyíthetők a Magyarországra érkező külföldiek és a hazatérő magyarok adminisztrációs terhei. Továbbá, **célzott információs anyagokkal** a következő két stratégiaileg fontos témakörben javasoljuk a tájékoztatás erősítését a) a **külföldiek foglalkoztatása** hiányszakmákban vagy olyan szektorokban, ahol súlyos probléma a munkaerőhiány, és b) a **hazatérni kívánó magyarok adminisztratív tennivalói és kötelezettségei**. Ezen dokumentumok gyakori frissítése és kormányzati honlapokkal való összekapcsolása szintén célként fogalmazható meg.

Szükséges a magyar közigazgatás **angol nyelvű internetes tartalmainak frissítése**. A magyar kormányzati oldalakon elérhető információk jellemzően csak magyarul olvashatók, ami megnehezíti a külföldiek tájékozódását. A fejlesztendő honlapok részletes listája szintén megtalálható a jelen dokumentumban.

Javasoljuk, hogy a **ki-, be- és visszavándorlás integrált szemléletének** jegyében kerüljön átvizsgálásra és megújításra több stratégiai dokumentum is. Elsőként javasoljuk Magyarország jelenleg érvényben lévő **Migrációs stratégiájának** (1698/2013. (X. 4.) Korm. határozat) újragondolását, és egy kivándorlással és visszavándorlással foglalkozó fejezettel való kiegészítését. Továbbá javasoljuk egy a **kivándorlással és visszavándorlással foglalkozó állandó kormányzati bizottság felállítását** az összes érintett kormányzati intézmény részvételével, melynek célja a szakmai feladatok koordinációja és, a döntéshozatali folyamatok megalapozottságának erősítése érdekében, jobb információáramlás biztosítása.

A bevándorló és kivándorló népesség számadatainak meghatározásán/megadásán túl, országos és helyi szinten, a **releváns csoportok szocio-demográfiai jellemzőinek elemzése** is elengedhetetlen, beleértve a másodgenerációs bevándorlókat is. A diaszpórát érintő, valamint a hazatérés bátorítására szolgáló szakpolitikák elkészítését egy, a kivándorló népesség körében végzett célzott kutatással lehetne elősegíteni.

A YOUMIG projektről röviden

A projekt teljes neve: YOUMIG - Intézményi kapacitások fejlesztése és az együttműködés előmozdítása a fiatalok transznacionális migrációjával kapcsolatos hatások kezelésére

A Duna Transznacionális Program (DTP) projektje

Kezdési dátum: 2017. január 1.

A projekt vége: 2019. június 30.

Költségvetés: €2,718,853 (ERDF: €2,055,179, IPA: €255,846)

Pályázati felhívás: 1. kör

Prioritási terület: 4. (Jó kormányzás a Duna régióban)

Specifikus célok: 4.1. (Intézményi kapacitások fejlesztése fontos társadalmi kihívások kezeléséhez)

A projekt partnerei:

- A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Szerbia;
- Bulgária Statisztikai Hivatala, Bulgária;
- Informatikai és Statisztikai Hivatal, Szlovákia (INFOSTAT);
- Bécsi Egyetem, Ausztria (UNIVIE);
- Gazdaságkutató Intézet, Szlovénia;
- Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Románia;
- Társadalomtudományi Kutatóintézet, Szerbia;
- Leibniz Délkelet-Európai Kutatóintézet, Németország (IOS);
- Maribori Fejlesztési Ügynökség, Szlovénia;
- Szeged önkormányzata, Magyarország;
- Graz önkormányzata, Ausztria;
- Pozsony-Récse önkormányzata, Szlovákia;
- Kanizsa önkormányzata, Szerbia;
- Sepsiszentgyörgy önkormányzata, Románia;
- Burgasz önkormányzata, Bulgária.

Vezető partner: Központi Statisztikai Hivatal (KSH), Magyarország

Munkacsomag-vezetők: Bécsi Egyetem (AT), Leibniz Délkelet-Európai Kutatóintézet (DE), Maribori Fejlesztési Ügynökség (SI), INFOSTAT - Informatikai és Statisztikai Hivatal (SK)

ERDF partnerek: Szeged önkormányzata (HU), Graz önkormányzata (AT), Gazdaságkutató Intézet (SI), Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (RO), Sepsiszentgyörgy önkormányzata (RO), Bulgária Statisztikai Hivatala (BG), Burgasz önkormányzata (BG), Pozsony-Récse önkormányzata (SK)

IPA partnerek: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala (RS), Társadalomtudományi Kutatóintézet (RS), Kanizsa önkormányzata (RS)

Társult Stratégiai Partnerek: Ausztria Statisztikai Hivatala (AT), Népszámlálási Szövetségi Intézet, Karlsruhe önkormányzata (DE), Németország Statistics Austria, (DE)

A nyolc országból származó 19 partnerrel együttműködve a YOUMIG projekt helyi önkormányzatokat támogat a fiatalok vándorlásával kapcsolatos fejlesztési lehetőségek felkutatásával, melyek jobb kormányzáshoz és egy versenyképesebb Duna régióhoz vezetnek. A projekt intézményi kapacitásokat fejleszt, és ezáltal gazdagítja a fiatalok vándorlásával kapcsolatban jelenleg csak csekély mértékben rendelkezésre álló helyi tényanyagot, és segíti az önkormányzatokat az emberi erőforrások jobb felhasználásában és a jobb szakpolitikai döntések előkészítésében. A statisztikai hivatalok és a tudományos intézetek a helyi önkormányzatokkal összefogva olyan komplex és testreszabott, többszintű, transznacionális együttműködésekben vesznek részt, melyek célorientáltan kifejlesztett mutatókon alapuló helyi fejlesztési stratégiákhoz vezetnek. A transznacionálisan tesztelt eszközök segítségével menedzselhetőbbé válhatnak a fiatalok vándorlásával kapcsolatos helyi feladatok is.

Mindezek eredményeképpen az intézmények és a helyi szereplők a megerősödött együttműködés által kapacitásbővülést érhetnek el.

A YOUMIG projekt tevékenységeit hat munkacsomagba (WP) soroltuk. A menedzsment (WP1) és a kommunikációs feladatokon (WP2) kívül a következő szakmai felosztást alkalmaztuk: A projekt Elméleti kerettanulmányával összhangban minden YOUMIG partner hozzájárult a fiatalok vándorlásával kapcsolatos tényfeltáráshoz Európai Unió, országos és helyi szinten, egy helyi tényfeltáró tanulmány elkészítésével (WP3). A helyben elérhető, a fiatalok vándorlásához kapcsolható statisztikai mutatók tanulmányozása során a munkatársak kijelölték a helyi kihívások mérési lehetőségeinek hiányosságait, és ellenőrzés után javaslatokat tettek a létrehozott új, vagy továbbfejlesztett mutatók (indikátorok) hasznosságával kapcsolatban (WP4). Önkormányzati szinten a projekt a fiatalok vándorlásához kapcsolható folyamatok kezelésében kívánt kapacitásbővítést elérni azáltal, hogy jó gyakorlatokat, intézményi eljárásokat térképezett fel és ajánlott kipróbálásra és meghonosításra, a helyi igények szerint (WP5). Végül a projekt a transznacionálisan és minden közigazgatási szinten kipróbált és kifejlesztett eszközöket a jobb stratégiaépítés, a szakpolitikai tervezés és a fiatalok vándorlásához kapcsolódó helyi szolgáltatások fejlesztésének szolgálatába kívánja állítani (WP6).

A projekt eredményei elérhetőek a <http://www.interreg-danube.eu/youmig/outputs> oldalon.

A YOUMIG partnerek Duna-régiós térképe

- Duna régió (az Interreg Duna Program definíciója szerint)
- YOUMIG országok/régiók
- YOUMIG – kutatói/ statisztikai partnerek városai
- YOUMIG – helyi partnerek városai

Térkép: Németh Ádám

BEVEZETŐ

1.1 Rövid bevezető: a fiatalok vándorlása

Az elmúlt évtizedekben a fiatalok világszerte egyre mobilabbá váltak, és migrációs mintázataik különböző formákat öltöttek. Nem kivétel ez alól a Duna-régió sem, melynek országaiban a kivándorlás, a bevándorlás, valamint az ezekhez kapcsolódó kihívások is egyre jellemzőbbek a fiatalok körben. A jelenség hagyományos okai mellett új mozgatórugók is előtérbe kerültek, melyek mentén egyre bonyolultabb migrációs mintázatok rajzolódnak ki. A fiatalok kivándorlása nagy veszteségeket okozhat a munkaerőpiacon, a humán tőke, valamint a dokumentálatlan bejövő transzferek (például szociális transzferek, pénzbeli hazautalások) tekintetében, míg a nem megfelelően kezelt bevándorlás marginalizációhoz és az emberi erőforrások kihasználatlanságához vezethet. A fiatalok vándorlása és ennek hatásai jobb kormányzati megoldásokat igényelnek a közigazgatás minden szintjén annak érdekében, hogy helyi szinten könnyebben kezelhetővé váljon ez a jelenség, illetve, hogy a benne rejlő lehetőségeket minél jobban ki lehessen aknázni a helyi fejlesztések számára.

1.2 Rövid bevezető: a fiatalok vándorlása **MAGYARORSZÁGON**

A magyar népesség az évi 30-40 ezer fős természetes fogyás mellett folyamatosan öregszik, mely negatív változást egy folyamatos, bár nem túl nagy mértékű, bevándorlási hullám mérsékel. Magyarországra a legtöbb bevándorló valamely szomszédos országból érkezik, így sokan magyar anyanyelvűek, amely a társadalmi beilleszkedésüket is nagymértékben megkönnyíti. A szomszédos országokon kívül jelentős küldő ország még például Kína, vagy Németország. A bevándorlás területileg egyenetlenül oszlik el, mivel a legtöbb bevándorló Budapesten él, valamint ritkább esetekben az ország keleti széléin települnek le. A bevándorlók átlagosan fiatalabbak mint a Magyarországon születettek, és magasabb iskolai végzettségűek.

Emellett Magyarországon jelentős kivándorlás is tapasztalható. 2004 és 2011 között, az EU csatlakozás, majd az uniós munkaerőpiacok fokozatos megnyitása következtében a kivándorlás mértéke megnőtt. Jelenleg a legfontosabb célországok Németország, az Egyesült Királyság, valamint Ausztria. A kivándorlók átlagosan fiatalabbak és képzettebbek, mint a Magyar népesség egésze. A kivándorlás mellett a visszavándorlási folyamatok is jelentősek, hiszen a kivándorlóknak csaknem a fele néhány év külföldi tartózkodás után visszatér Magyarországra.

Mivel a migráció minden típusában, így a bevándorlási, a kivándorlási és a visszavándorlási folyamatokban is felülreprezentáltak a 15 és 34 év közöttiek, fontos a migrációval kapcsolatos kutatások és szakpolitikai beavatkozások tervezésekor is külön figyelmet fordítani erre a korcsoportra. A természetes népességfogyás és az előregedő társadalom jelenségei miatt fontos lehet megvizsgálni a kivándorlás okait, valamint a visszavándorlási, illetve a legális bevándorlási folyamatokat ösztönözni.

A helyi szinten tapasztalt jelenségek gyakran eltérhetnek az országos átlagtól, főként Budapest esetében, amely települést a leginkább érik a belföldi és nemzetközi vándorlási folyamatok. A skála másik végén Magyarország északkeleti, keleti, valamint délnyugati területei helyezkednek el, ahol a leginább jellemző a lakosságcsökkenés.

A YOUMIG projekt magyarországi helyi partnere a Szegedi Önkormányzat. Szeged fontos régiós központ, mely gazdasági és demográfiai szempontból is kedvezően fejlődő pozícióban van, szemben az őt körülvevő, kevésbé fejlett és csökkenő népességű területekkel. Míg az 1990-es és kora 2000-es években a város belső vándorlási egyenlege negatív volt, 2005-től ez a mutató egyre inkább pozitívba fordult. Ugyanakkor a nemzetközi vándorlás közrejátszik a népességcsökkenésben is: 2009 óta nő a kivándorlás, főként az Egyesült Királyság, Németország és Ausztria irányába. Emellett azonban jelelntős a visszavándorlás, és a bevándorlás sem elhanyagolható.

Szegeden a fő bevándorló közösségeket a Szerbiában (kb. 6 ezer fő), valamint a Romániában születettek (kb. 3 ezer fő) alkotják, akik jellemzően magyar etnikumúak és anyanyelvűek. A Szegedi Egyetem diákjai a világ minden országából érkeznek (kb. 2 ezer fő); ők alkotják a harmadik legjelentősebb bevándorló csoportot Szegeden.

Rövid bevezető: A többszintű kormányzási együttműködés (MLG koncepció)

Az Európai Unió Régiók Bizottságának definíciója szerint a többszintű kormányzási együttműködések (MLG) partnerségeken alapuló, összehangolt tevékenységeket kívánnak meg a tagállamok, a regionális és helyi kormányzati (közigazgatási) szervek részéről. Ezek az összehangolt tevékenységek a működésbeli és intézményes kooperáción keresztül a teljes szakpolitikai folyamat minden állomását lefedik, a tervezéstől a megvalósításig. A tevékenységek a különféle kompetenciák összehangolását és elosztását igénylik, az országos szinttől felé haladva, miközben az EU transznacionális szintje is fontos szerepet kap, különösen, amikor az MLG koncepciót a vándorlás és integrációs politikáknál alkalmazzuk. Ily módon az MLG a központi kormányzat hatáskörének megosztását jelenti, mind vertikálisan, a különböző területi és adminisztratív szinteken jelenlévő szereplők között, mind horizontálisan, a közigazgatás azonos szintjein jelenlévő aktorok között.

A migrációs politikák regionális (NUTS2) szinten kevés közigazgatási hatáskört érintenek. Az önkormányzatok hatáskörébe tartoznak ugyanakkor a vándorlásban érintett személyek számára biztosítandó közszolgáltatások. Így egyrészt megerősítésre szorulnak az MLG együttműködések alapjai, másrészt a települések országos szinten is partnerekként kezelendők a vándorlást és integrációt érintő szakpolitikákról folytatott diskurzusban, az ilyen politikák céljait és mutatóit taglaló vitákban.

1.4 Rövid bevezető a 6.2-es tevékenységhez (MLG kooperációs sémák kiépítése)

A jelen dokumentum összefoglalja a YOUMIG projekt mindazon tevékenységeit, melyek a közigazgatás egyes szintjei közti együttműködés erősítése, valamint különböző tudáscserék gyakorlatának kialakítása érdekében valósultak meg. Ennek a projektfeladatnak a keretében teszteltük az országos szintű közigazgatási intézmények, statisztikai hivatalok, kutatóintézetek és önkormányzatok közötti kooperációs csatornákat a fiatalok vándorlásának pontosabb statisztikai mérése, a jelenség feltérképezése, valamint az okainak, mintázatainak és hatásainak jobb kezelése érdekében. Ennek a folyamatnak az eredményeként pedig egy jobb minőségű MLG együttműködés születhetett meg az egyes közigazgatási szereplők között. A projekt korábbi eredményeit is felhasználva (települések tényfeltáró elemzése, új/javított mutatók tárháza, egyablakos ügyintézés [one stop shop]), a közigazgatás különböző területein működő különböző együttműködési csatornákat is megvizsgáltunk.

Az itt szereplő ajánlások részben ezekből a projektfeladatokból származnak, részben pedig a projektben résztvevő hét országban megrendezett műhelybeszélgetések tapasztalatainak összegzéséből. 2018 és 2019 során, aközponti közigazgatás bevonásával kétféle workshop került megrendezésre mind a hét országban.. A “Vándorlásstatisztikai és szakpolitikai egyeztető fórum” során a résztvevők a már meglévő ismereteket és hatásköröket, valamint jelenleg is működő együttműködési formákat térképezték fel, ezáltal segítve a továbbiakban kialakítandó MLG-alapú együttműködések lehetőségét. A “Vándorlásstatisztikai és szakpolitikai tervező fórum” során pedig országos szintű szakpolitikai ajánlásokat vitattak meg a résztvevők és egyes intézmények képviselői annak érdekében, hogy a fiatalok vándorlásával kapcsolatos intézményközi együttműködési formákat megerősítsék. Ezeket a szakpolitikai ajánlásokat, valamint e tevékenységről készült összefoglalókat jelen dokumentum is tartalmazza.

ORSZÁGOS AJÁNLÁSOK A TÖBBSZINTŰ KORMÁNYZÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK (MLG) KIALAKÍTÁSÁHOZ

A Központi Statisztikai Hivatal a YOUMIG¹ nemzetközi projekt vezető partnere. A 8 ország részvételével két és fél éven át tartó, az Európai Unió által társfinanszírozott projekt célja, hogy a Duna-régió országai és önkormányzatai számára a fiatalok (15-34 éves korosztály) kivándorlásához, visszavándorlásához és/vagy bevándorlásához kapcsolódó statisztikai és szakpolitikai lehetőségeket és teendőket összegezze, valamint a közigazgatás különböző szintjei számára ajánlásokat fogalmazzon meg. E projekt célkitűzései mellett a jelen dokumentum összeállítása az Eurostat és az UNECE (ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága) ajánlásainak, illetve a szintén a KSH által vezetett, 2012 és 2014 között zajló SEEMIG projekt² keretében megfogalmazott szakmai javaslatoknak a figyelembe vételével történt.

Mindezek értelmében a fejlesztések távlati célja egy olyan integrált statisztikai adatbázis létrehozása, amely elsődleges (pl. KSH adatgyűjtések) és másodlagos (pl. adminisztratív nyilvántartások) adatforrásokat egyaránt felhasznál, és amelyben elérhetőek a lakónépesség szocio-demográfiai, oktatási, egészségügyi, foglalkoztatási, adózási stb. jellemzői longitudinális megközelítésben, azaz lehetővé téve, hogy a fenti jellemzők időbeli változásai is nyomon követhetők legyenek. Mivel a vándorlásstatisztika a népességstatisztika alrendszere, a szóban forgó statisztikai népességregiszter létrehozása egyszerre segítené elő egy jövőbeli regiszter alapú népszámlálás kivitelezését, és egy pontosabb, naprakészebb és részletesebb adatokat tartalmazó vándorlásstatisztikai adatvagyon létrejöttét, ekképpen támogatva a célzott, népességgel, illetve a népességváltozással kapcsolatos szakpolitikák kialakítását.

A statisztikai népességregiszter létrehozása, fejlesztése és karbantartása, valamint a vándorlásstatisztikai adatokat tartalmazó alrendszer létrehozása szoros együttműködést igényel a KSH és a potenciálisan felhasználható források adatgazdái között, beleértve a hazai adminisztratív adatforrások előállítóit éppúgy, mint a külföldi tükörstatisztikák készítőit. Az elmúlt időszakban nagy előrelépések történtek az egyes intézmények közti együttműködés terén. A Statisztikai törvény (2016. évi CLV. törvény a hivatalos statisztikáról) alapján számos együttműködési megállapodás született a társintézményekkel, rendszeres egyeztetések zajlottak az adatgazdákkal, biztonságos online csatornák épültek ki az adminisztratív adatok átvételére, számos adminisztratív adatbázis átvétele valósult meg, valamint a KSH jogi felhatalmazást nyert az összekapcsoláshoz elengedhetetlen egyedi azonosítók használatára.

A potenciálisan felhasználható adatforrások egyenkénti vizsgálata jelenleg is zajlik. Folyamatban van az adatforrások összekapcsolásához (illetve adathiány esetén a lehetséges statisztikai becslések elvégzéséhez) szükséges lépések felmérése is. Mindemellett a KSH számára kiemelt jelentőséggel bír, hogy olyan adatok kerüljenek publikálásra, amely a közigazgatás különböző szintjein használhatóak a döntéshozatal támogatására. Ennek érdekében, a YOUMIG projekt keretében a KSH az országos és az egyes területi egységek

¹ <http://www.interreg-danube.eu/youmig>

² <http://www.demografia.hu/en/seemig>

jellemzésére alkalmas komplex mérőszámokat (indikátorokat) fejlesztett, illetve további indikátorok létrehozására tett javaslatot.

Végül, de nem utolsósorban, alapvető fontosságú a KSH és az egyes központi kormányzati intézmények, valamint az önkormányzatok együttműködése a ki-, be- és visszavándorlással kapcsolatos intézkedések koordinálásában, és azok rendszeres, koherens és közérthető kommunikációja érdekében. A megfelelő tartalmú és idegen nyelvű tájékoztató kiadványok hozzájárulhatnak az érintett célcsoportok jogainak jobb érvényesüléséhez, illetve a velük kapcsolatos adminisztratív ügyintézői terhelés csökkentéséhez.

A jelen dokumentumban foglalt ajánlások a következő fő témaköröket ölelik fel:

1. A KSH módszertani fejlesztéseire vonatkozó javaslatok

1.1. A KSH adatgyűjtések módszertanának frissítése

1.2. A népességváltozás indikátorainak fejlesztése:

a) YOUMIG indikátorok: a fejlesztések eredményei és fenntarthatósága

b) SDG (*Fenntartható Fejlődési Célok*) indikátorok áttekintése, előállíthatóságának vizsgálata vándorlásstatisztikai szempontból

c) Komplex vándorlásstatisztikai indikátorok fejlesztése

2. Az adminisztratív adatok feldolgozásával kapcsolatos javaslatok (részletes technikai kérdéseket ld. a mellékletben)

2.1. Természetes személyekkel kapcsolatos adatokat tartalmazó hazai mikroadat-állományok vizsgálata

2.2. Validálásra már most is használt adatbázisok beépítése a nemzetközi vándorlás feldolgozásának folyamatába

3. KSH tájékoztatási tevékenységeire vonatkozó javaslatok

3.1. Stadat adatbázis feltöltése új, elsősorban nemzetközi vándorlásra vonatkozó adattáblákkal

3.2. Tájékoztatási adatbázisba új belföldi- és nemzetközi vándorlásra vonatkozó adattáblák elhelyezése

3.3. A TEIR-t (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) részletes vándorlási adatokkal való bővítése

4. Más szervezetek tájékoztatási tevékenységeire vonatkozó javaslatok

4.1. Integrált tájékoztatás ki-, be- és visszavándorlók részére

4.2. Angol nyelvű tartalmak fejlesztése a legfontosabb információs honlapokon

5. A kivándorlás, bevándorlás és visszavándorlás integrált szemlélete

5.1. Stratégiai dokumentumok felülvizsgálata és megújítása

5.2. Kivándorlási és visszavándorlási tárcaközi bizottság létesítése

Melléklet: részletes technikai kérdések

1. A KSH módszertani fejlesztéseire vonatkozó javaslatok

Az előzőekben leírt statisztikai népszámszámla fejlesztése kapcsán fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a KSH módszertani fejlesztéseire vonatkozó javaslatok első része a KSH azon adatelőállítási folyamataival kapcsolatos ajánlásokat tartalmaz, amelyek potenciálisan hozzájárulnak egy magas színvonalú népszámszámla létrehozásához; míg a második része olyan, a népszámszámla folyamatainak jobb megértését szolgáló indikátorok fejlesztését célozza, amelyek többségének egyszerűbb előállítását a létrehozandó népszámszámla lehetővé teszi majd.

1.1. A KSH adatgyűjtések módszertanának frissítése

A KSH elsődleges adatgyűjtéseinek fejlesztése elengedhetetlen a vándorlási statisztika szempontjából, beleértve a külföldiekre vonatkozó mintavételi eljárások fejlesztését, a megírási kódok egységesítését vagy a kérdőívek bővítését.

Példa: OSAP 1960-as kérdőív bővítése

A KSH az OSAP 1960-as kérdőív felhasználásával gyűjt adatokat az állampolgársági esküt tevő új magyar állampolgárokról. Javasoljuk a kérdőív bővítését

- a beszélt nyelvre vonatkozó kérdésekkel,
- gyermekek számára vonatkozó kérdésekkel, illetve
- arra vonatkozó kérdésekkel, hogy gyermekeik tervezik-e, hogy Magyarországra költöznek, stb.

Javasolt a rögzítési folyamat tanulmányozása a kérdőív feldolgozásának helyszínén (Veszprém), illetve az eskütétel meglátogatása, konzultáció a kérdőív kitöltésének gyakorlati kérdéseivel kapcsolatban az egyes polgármesteri hivatalokban.

1.2. A népszámszámla indikátorainak fejlesztése

a) YOUNIG indikátorok: a fejlesztések eredményei és fenntarthatósága

A YOUNIG projekt közös módszertan alapján hét országban fejlesztett olyan indikátorokat, amelyek a ki-, be- és visszavándorlást, illetve a folyamatok társadalmi-gazdasági kontextusát a lehető legalacsonyabb területi bontásban illetve országos szinten, a döntéshozók számára értelmezhető formátumban képesek bemutatni.

Magyarország esetében ezek az indikátorok az alábbiak:

Sorszám	Indikátor neve	Felhasznált adatforrás(ok)
1.	Népszámszámla, nem, kor, állampolgárság országa szerint	KSH Demográfiai Táblázó
2.	Bevándorlók száma adott évben, belföldi/nemzetközi	KSH Demográfiai Táblázó
3.	5 legfontosabb származási ország	KSH Demográfiai Táblázó
4.	Kivándorlók száma adott évben, belföldi/nemzetközi	KSH Demográfiai Táblázó

5.	Regisztrált visszavándorlók száma adott évben, nem, iskolai végzettség szerint	KSH Demográfiai Táblázó, Népszámlálás 2011, Mikrocenzus 2016, Eurostat
6.	15-34 év közötti személyek legmagasabb iskolai végzettség, nem, korcsoport, állampolgárság országa szerint (hazai/külföldi)	Népszámlálás 2011, Mikrocenzus 2016, MEF, SILC
7.	Felsőfokú oktatásban résztvevő hallgatók mobilitási rátája, nem szerint	Mikrocenzus 2016
8.	Visszavándorlók képzettségi szintje	Népszámlálás 2011, Mikrocenzus 2016, YOUMIG helyi survey
9.	Népesség szubjektív jólléte	SILC, Mikrocenzus 2016, YOUMIG helyi survey
10.	Külföldiekkel (külföldi munkavállalókkal) szembeni tolerancia	YOUMIG helyi survey, Eurobarometer, ESS
11.	Kivándorlási szándék a következő öt évben, (lehetőség szerint) a kivándorlás célországa, a távollét tervezett időtartama	YOUMIG helyi survey, Mikrocenzus 2016
12.	Regionális GDP/fő (NUTS3)	KSH nemzeti számlák, Világbank
13.	Üzleti demográfia: aktív vállalkozások száma, mérete (alkalmazottak létszáma), tulajdonosi háttér (hazai/külföldi)	KSH GSZR
14.	Felhasználható háztartási jövedelem, per fő	YOUMIG helyi survey, SILC
15.	Népesség aktivitási státusza, ötéves korcsoport és állampolgárság szerint (hazai/külföldi)	Népszámlálás 2011, Mikrocenzus 2016, MEF
16.	Egészségügyi szférában dolgozók / betöltetlen álláshelyek száma	Eurostat, KSH OSAP 1019, OSAP 1021, OSAP 1589
17.	Top 5 kivándorlási célország a diaszpóra létszáma szerint	Mikrocenzus 2016, UNDP becslés, Eurostat, KSH Demográfiai Táblázó
18.	Adósság-jövedelem arány	YOUMIG helyi survey, SILC
19.	Ár-jövedelem arány (lakhatás ára)	YOUMIG helyi survey, SILC, NAV

A kifejlesztett indikátorok részét képezik a YOUMIG projekt során, az önkormányzatok számára fejlesztett számítógépes eszköztárnak (Data Toolkit). Szükségesnek tartjuk ezen eszköztár bemutatását a magyarországi önkormányzatok egy szélesebb köre számára, illetve folytatva a megkezdett munkát, javasoljuk az indikátorok további fejlesztését, és előállításuk rendszeressé tételét, hogy egy hasonló, magas színvonalú eszköztár állhasson a döntéshozók és a szakpolitikák alkotói rendelkezésére.

b) SDG (Sustainable Development Goals – Fenntartható Fejlődési Célok) indikátorok áttekintése, előállíthatóságának vizsgálata vándorlásstatistikai szempontból

Az SDG 2030 ajánlás kiemeli a nemzetközi vándorlás fontosságát, ami meghatározó hatással van a kibocsátó-, tranzit és célországokra egyaránt, és egyben fontosnak tartja a nemzetközi migráció legális, jól átlátható csatornáinak előtérbe helyezését, a nemzetközi vándorlásban résztvevők jogainak tiszteletben tartása mellett.

Az SDG 2030 ajánlások megvalósulásának utókövetése során fontos, hogy a releváns mutatók, mint pl. a nem, kor és migrációs státuszra vonatkozó mutatók is rendelkezésre álljanak.

A KSH által rendszeresen publikált fenntartható fejlődési indikátorok közül a népesedési, társadalmi vonatkozásúak esetében javasoljuk az állampolgárság szerinti bontást és, amennyiben releváns, a fentebb leírt eszköztár bővítését az adott SDG indikátorokkal.

c) Komplex vándorlást statisztikai indikátorok fejlesztése

Speciális, több szakterület adatait használó, a stratégiai tervezés számára használható indikátorok fejlesztése vándorlást statisztikai és egyéb adatforrások alapján.

Példa: Alternatív költségmutató a kivándorlás hatásainak értékelésére

A javasolt komplex mutató - a kivándorlás alternatív költségének egyszerűsített mutatója – a központi költségvetés szempontjából értékelné a kivándorlás miatt elvesztett és nyert adók összességét, illetve a kettő egyenlegét. A számítás során megbecsülnénk a foglalkoztatással és a fogyasztással kapcsolatos adóbevételeknek a vándorlással összefüggésbe hozható tételeit nemzetgazdasági szinten. A becslés során a következő előfeltevésekkel fogunk élni:

1) Foglalkoztatással kapcsolatos feltevések: minden kivándorló, ha Magyarországon maradna, betöltené munkavállalóként a rendelkezésre álló üres álláshelyeket.

2) Fogyasztással kapcsolatos feltevések:

- minden kivándorló, ha Magyarországon maradna és munkát vállalna, teljes jövedelmét fogyasztásra fordítaná;
- a ténylegesen kivándorlók által haza küldött pénzügyi átutalások teljes összegét a fogyasztásra fordítják.

A kivándorlás alternatív költségének komponensei a következők:

- a) Elvesztett személyi jövedelemadó: a be nem töltött üres álláshelyek esetében kieső SZJA;
- b) Elvesztett általános forgalmi adó: a be nem töltött üres álláshelyekhez kapcsolódó potenciális jövedelmek el nem költése miatt kieső ÁFA;
- c) Általános forgalmi adó többlete: a ténylegesen kivándorlók által haza küldött, fogyasztásra fordított pénzösszegekből származó ÁFA.

A kivándorlás alternatív költségének mutatója = a + b + c.

2. Az adminisztratív adatok feldolgozásával kapcsolatos javaslatok (részletes technikai kérdéseket ld. a mellékletben)

2.1. Természetes személyekkel kapcsolatos adatokat tartalmazó hazai mikroadat-állományok vizsgálata

A statisztikai népességregiszter építéséhez szükséges legfőbb alkotóelemek az egyes adminisztratív nyilvántartások mikroadat-állományai. Ezek részletes vizsgálata, ideértve az összekapcsolhatóságukat is, különös fontossággal bír számunkra. A létrehozandó népességregiszter egyik lehetséges központi

elemének (ún. gerincregiszternek) tekintett NEAK TAJ adatbázist egy nemzetközi projekt (ESS.VIP.BUS.ADMIN) keretében vizsgáljuk. A projekt célja a nemzetközi vándorlás adminisztratív adatforrások alapján történő mérésének javítása, illetve az adminisztratív adatok alapján történő longitudinális mérési módszerek lehetőségeinek feltárása. Következő lépésként az e tevékenységünk eredményeként átstrukturált longitudinális adatbázishoz egyedi azonosítók felhasználásával fogjuk hozzárendelni az előzőleg megvizsgált egyéb mikroadat-állományokat, elsőként a BM és a BMH adatbázisait. Ezek mellett szükségesnek tartjuk a NAV, az OH, a PM és a MÁK nyilvántartásainak vizsgálatát is.

2.2. Validálásra már most is használt adatbázisok beépítése a nemzetközi vándorlás adatelőállításai folyamatába

A NAV, az EMMI és a Munkaerő Felmérés (MEF) adatait jelenleg is felhasználjuk az adatelőállítási folyamat validálási fázisában. Validálási célokra javasoljuk a 2016. évi Mikrocenzust és az NKI Életünk Fordulópontjai kutatás eredményeinek felhasználását is. Célként mindezen adatforrásoknak a vándorlást statisztikai adatelőállítási folyamatokba való beépítését, és a célként kitűzött népszerűregiszter-beli felhasználását javasoljuk.

3. A KSH tájékoztatási tevékenységeire vonatkozó javaslatok

3.1. Stadat adatbázis feltöltése új táblákkal

A Stadat adatbázis a KSH nyilvános, statikus adattábla-rendszere. Szükségesnek tartjuk részletesebb belföldi és nemzetközi vándorlásra vonatkozó adatok felvételét a Stadat rendszerbe.

Első lépésként a már hozzáférhető, elsősorban hosszú idősoros belföldi- és nemzetközi vándorlásra vonatkozó statisztikai táblákat tervezünk elhelyezni az adatbázisban. Ezt követően megvizsgáljuk azt, milyen további adattáblák elhelyezésére van lehetőség. Megfontolandó a Stadat adatbázis területi szempontú fejlesztése is, mint például a megyei szint (NUTS 3) szerepeltetése, ahol ez lehetséges.

3.2. Tájékoztatási adatbázisba új belföldi- és nemzetközi vándorlásra vonatkozó táblák elhelyezése

A KSH Tájékoztatási Adatbázisa ún. dinamikus lekérdező rendszer, melyben az egyes paraméterek beállításával kérhetők le a nyilvános adatok. Szükségesnek tartjuk a belföldi- és nemzetközi vándorlással kapcsolatos adatkörök bővítését az adatbázisban.

A legfontosabb feladat a megfelelő adatkörök feltérképezése, pl. külföldi állampolgárok esetében elsősorban korcsoportos adatokkal történő kiegészítés, illetve a magyar állampolgárok vándorlási adatainak betöltése a tájékoztatási adatbázisba.

3.3. A TEIR (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) bővítése részletes vándorlási adatokkal

4. Más szervezetek tájékoztatási tevékenységeire vonatkozó javaslatok

4.1. Integrált tájékoztatás ki-, be- és visszavándorlók részére

Javasoljuk a Magyarországra érkező külföldiek és a külföldről hazatérő magyarok adminisztratív ügyeinek intézése segítésének céljából egy egyablakos közigazgatási portál létrehozását a <https://ugyfelkapu.magyarorszag.hu/>, a <http://kormanyablak.hu/hu> és/vagy a <https://magyarorszag.hu/> weboldal struktúrájába integrálva.

Ezen túlmenően javasoljuk célzott tájékoztató anyagok létrehozását két, stratégiai fontosságú témakörben:

- **Hiányszakmákban külföldiek foglalkoztatását elősegítő tájékoztató anyag / felület**

Az elmúlt években jelentkező, bizonyos ágazatokat, foglalkozásokat különösen hátrányosan érintő munkaerő-hiány kezelésére 2017 óta Magyarország deklarálta előnyben részesíti a bevándorló ukrán és szerb munkavállalókat, akik előzetes munkaerő-piaci vizsgálat nélkül is vállalhatnak munkát Magyarországon. (A munkaerő-piaci vizsgálat egyéb esetekben azt jelenti, hogy a munkaügyi szervezet helyi képviselete egy munkavállalási engedély esetében köteles megvizsgálni, hogy az adott munkakör feltölthető-e a rendelkezésre álló magyar álláskeresővel, csak akkor adhat ki munkavállalási engedélyt, amennyiben a vállalkozás számára nem tud ajánlani megfelelő hazai munkaerőt.)

https://nfsz.munka.hu/Lapok/full_afsz_kozos_statisztika/stat_kulf_munkavall_mo-on/content/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2017.pdf (5. oldal).

2019. januárja óta a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal a szakhatóság a munkavállalási engedélyek kiállításakor, míg a döntést a járási hivatalok fogják meghozni. Az ügyek intézését segítené egy online elérhető, az érintettek anyanyelvére lefordított tájékoztató anyag.

Hasonlóképpen hasznos lenne a hiányszakmákban a célzott hirdetések lefordítása egyes idegen nyelvekre is. Például a NEAK Háziorvosi és fogorvosi letelepedési pályázata:

http://www.neak.gov.hu//data/cms1022518/Haziorvosi_es_fogorvosi_letelepedesi_palyazat_2019.pdf

- **Kivándoroltak hazatelepülése**

2017. novemberében a Nemzetgazdasági Minisztérium (2018-tól Pénzügyminisztérium) oldalán közlésre került egy részletes, színvonalas kiadvány a Magyarországra visszatelepülni szándékozók tájékoztatására:

<https://ngmszakmaiterulek.kormany.hu/download/4/fb/f1000/T%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3%20a%20Magyarorsz%C3%A1gra%20visszatelep%C3%BCI%C5%91k%20sz%C3%A1m%C3%A1ra.pdf>

Szükséges lenne ezt a dokumentumot rendszeresen frissíteni, illetve minél több kormányzati szerv honlapjára belinkelni.

Továbbá a „Gyere haza, fiatal!” program is kiadott egy információs füzetet a visszavándorlók elvégzendő adminisztratív teendőkről, de a program honlapja már nem működik. Javasolt az információk előhívása, a tájékoztató szövegek publikálása működő felületeken.

A Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő ki- és visszajelentkezésről szóló tájékoztató anyagai is fontos információkat tartalmaznak, de a honlap struktúrája miatt nehezen áttekinthetőek. Ez esetben integrált és egyszerűsített verzió létrehozását javasoljuk:

http://www.neak.gov.hu/elerhetosegek/ugyintezes_kalauz_mit_hol_hogyan_hu.html

4.2. Angol nyelvű honlapok fejlesztése

A hazai kormányzati szervek honlapjain elérhető tájékoztató anyagok sok esetben csak magyarul elérhetőek, ami megnehezíti a külföldi felhasználók tájékozódását.

Csak a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatalnak és a Magyar Államkincstárnak van teljes körűen lefordított angol nyelvű honlapja, illetve az Oktatási Hivatalnak a diploma-akkreditációra vonatkozó eljárásairól szóló külön honlapja (<http://www.naric.hu/>) olvasható angolul.

Javasoljuk az alábbi weboldalak angol nyelvű felülettel történő bővítését:

OH: <https://www.oktatas.hu/>

(A jelenleg létező angol nyelvű aloldal:

https://www.oktatas.hu/kepesitesek_elismertetese/english, de közoktatásról például nincsenek angol nyelvű információk és a főoldalon nincs angol nyelvű eligazítás.)

PM: <https://nfsz.munka.hu/Lapok/Default.aspx>

NEAK: <http://www.neak.gov.hu/>

(Jelenleg létező angol nyelvű aloldal és tartalom:

http://www.neak.gov.hu/felso_menu/rolunk/kozerdeku_adatok/tevekenysegre_mukodesre_vonatkozó_adatok/a_szerv_feladata_alaptevekenysege_es_hatarkore/en_a_szerv_alaptevek_enyege_feladata_es_hatarkore

valamint a

http://www.neak.gov.hu/data/cms1004771/Health_Care_Services_Available_During_Temporary_Stay_in_Hungary_form.pdf)

Különösen fontos lenne az alábbi tartalmak lefordítása:

http://www.neak.gov.hu/elerhetosegek/ugyintezes_kalauz_mit_hol_hogyan_hu.html

http://www.neak.gov.hu/felso_menu/lakossagnak/ellatas_magyarorszagon

BM: <http://nyilvantarto.hu/hu/>

Kormányablak: <https://kormanyablak.hu/hu> (Miniszterelnökség, és ezen belül a Közzszolgálatért Felelős Államtitkárság hatásköre)

Továbbá megfontolandó a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal honlapjának fejlesztése is, mert bár az ügymenetről részletes angol nyelvű tájékoztatás érhető el, de nincsen angol nyelvű tájékoztatás a hatáskörükbe tartozó statisztikákról. Hasonlóan a Belügyminisztérium Nyilvantarto.hu honlapján és a Pénzügyminisztérium Nfsz.munka.hu honlapján is nem csupán az ügymenetről, hanem az elérhető statisztikai adatokról is javasoljuk az angol nyelvű verzió elkészítését.

5. A kivándorlás, bevándorlás és visszavándorlás integrált szemlélete

5.1. Stratégiai dokumentumok felülvizsgálata és megújítása

Jelenleg Magyarországnak van egy elfogadott és érvényben lévő Migrációs stratégiája (1698/2013. (X. 4.) Korm. határozat), amely azonban nem tartalmaz a kivándorlással és visszavándorlással foglalkozó fejezetet:

http://belugyalapok.hu/alapok/sites/default/files/MMIA_.pdf

Javasoljuk, hogy amennyiben a kormány új stratégia kidolgozását kezdi meg, abban a kivándorlás és visszavándorlás kérdése legyen szakpolitikai egyeztetések tárgya, és az új dokumentum ehhez illeszkedő szerkezetben készüljön.

Továbbá Magyarországnak van egy Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiája is, amely a bevándorlás szükségességét és egyben szabályozását emeli ki:

<http://www.nfft.hu/documents/1238941/1240162/Nemzeti+Fenntarthat%C3%B3+Fejl%C5%91d%C3%A9si+Keretstrat%C3%A9gia>

Javasoljuk, hogy amennyiben frissítésre kerül, ez a stratégia is építse be a kivándorlás és visszavándorlás szempontjait.

5.2. Kivándorlási és visszavándorlási tárcaközi bizottság létesítése

A kivándorló és hazatérő magyar állampolgárokra vonatkozó, különféle adminisztratív és egyéb regiszterekből, statisztikai felmérésekből és más adatkészletekből származó információk előállítását, feldolgozását és felhasználását jelenleg nem fogja össze egységes kormányzati keret.

Javasoljuk, hogy a kormány fontolja meg egy állandó kormányzati bizottság felállítását, amely koordinálja a felsorolt szakmai feladatokat. Ezáltal a tevékenységek és az információáramlás összehangolására nyílna mód, ami a jobb és megalapozottabb döntéshozatalt segítené elő.

A bizottság javasolt résztvevői:

- Belügyminisztérium,
- Külgazdasági és Külügyminisztérium,
- Emberi Erőforrások Minisztériuma,
- Pénzügyminisztérium,
- Miniszterelnökség,
- Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő,
- Központi Statisztikai Hivatal.

5.3. Célzott kutatások tervezése és végrehajtása

Mind a bevándorolt, mind pedig a kivándorolt népességgel kapcsolatban szükségesnek tartjuk az egyszerű létszámadatokon túlmenően az adott csoportok szocio-demográfiai jellemzőinek vizsgálatát.

A diaszpórapolitika és hazatérést ösztönző szakpolitikák megalapozásához célzott kutatásokat javasolunk a kivándorolt népesség körében.

Továbbá javasoljuk a második és harmadik generációs bevándorlók, illetve bevándorló háttérrel rendelkező személyek körében egy kutatás elvégzését, a társadalmi integráció vizsgálata céljából.

Melléklet: Kérdések az egyes meghívott intézményi résztvevők számára

Belügyminisztérium

1. A személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban szereplő személyek felülvizsgálatával kapcsolatos kérdéseink:
  - Milyen módon kerülnek be a nyilvántartásba új személyek?
  - Tervezi-e a BM azon címek felülvizsgálatát, amelyeken gyaníthatóan a valóságnál több személy van nyilvántartva?
  - Mi szükséges ahhoz, hogy az ilyen címek inaktíválása megtörténjen?
2. Kérjük, hogy tegyék lehetővé a személyazonosításra alkalmas adatok KSH általi hozzáférését a belföldi vándorlás adatkör tekintetében is.
3. Milyen módon lehetséges a menekültek és oltalmazottak számának pontosabb meghatározása? Javasoljuk azon személyek kizárólagos figyelembe vételét, akik ténylegesen érvényes személyi igazolvánnyal is rendelkeznek.
4. Mit jelent a NEAK TAJ nyilvántartásban megnevezett „BM kapcsolat”?
5. Hogyan kerülnek át a honosított külföldiek az idegenrendészeti személy- és lakcímnnyilvántartásból a magyar állampolgárok lakcímnnyilvántartásába? Javasoljuk a BMH-val közös, egységes eljárásrend bevezetését.
6. Törvénymódosítást javasolunk a regisztrációs igazolások esetében, arra kiterjedően, hogy az EGT állampolgárok nyilvántartása ne a BMH-nál (2019. július 1-jétől: Idegenrendészeti Hatóság), hanem a BM-nél történjen (kapjanak lakcímkártyát, érvényességi idővel ellátva, ami igazodik a személyazonosító okmányuk érvényességi idejéhez).
7. Kiemelt cél a pontosabb adatrögzítés elősegítése, ehhez javasoljuk legördülő menüből történő kategóriák kiválasztásának elterjesztését.
8. Javasoljuk, hogy a BM honlapján részletesebb bontásokban tegyék elérhetővé a nyilvánosságra hozható adatköröket.
9. Hogyan férhetnek hozzá az önkormányzati szereplők a BM által nyilvántartott adatokhoz? Illetve, kihez fordulhatnak a BM ügyintézésével kapcsolatos ügyekben?

Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal

1. A 2007. évi I. törvény hatálybalépése óta problémát jelent, hogy a regisztrációs igazolásokon nem szerepel „érvényességi idő vége” dátuma. Emiatt az ezzel az igazolással rendelkezők száma a nyilvántartásban folyamatosan növekszik. A ténylegesen, életvitelszerűen itt tartózkodók számának meghatározásához szükségesnek tartjuk a jogszabály-módosítást és a regisztrációs igazolások esetében egy lejáratási idő bevezetését.
2. Az Eurostat számára továbbítandó adatkör tekintetében, szükséges a 2007. évi I. törvény 76. § a. és 76. § f. pontja (előző és következő szokásos lakóhely szerinti ország) szerinti adatok

rögzítése és az adatok KSH részére történő átadása. Ugyanez érvényes a 2007. évi II. törvény 95. § d. és h. pontja szerinti előző, illetve következő szokásos lakóhely szerinti ország adatok rögzítése esetében. (Javasoljuk a KSH és a BMH közötti előzetes egyeztetések lefolytatását, minden Eurostat adatszolgáltatást megelőzően.)

3. Azoknak a szálláshely adatoknak a felülvizsgálatát is szükségesnek tartjuk, ahol tömegesen vannak bejelentve külföldi állampolgárok. Szükséges annak ellenőrzése, hogy ténylegesen ilyen nagy számban élnek-e külföldiek ezen a címen.
4. A nemzeti letelepedési engedéllyel rendelkezők esetében javasoljuk a befektetési célból letelepedési engedéllyel rendelkező személyek adatállományának visszamenőleg is külön jelöléssel (flag) történő ellátását a pontosabb beazonosíthatóságuk érdekében.
5. Javasoljuk, hogy a BMH kezdeményezze a BM-nél a már megszűnt menekülteket befogadó állomásokon továbbra is bejelentett lakcímmel rendelkező, elismert menekültek és oltalmazottak lakcímének felülvizsgálatát, a bezárt befogadó állomásokon bejelentett lakcímek törlését.
6. Szükségesnek tartjuk a Nyilvántartási törvény módosítását (1992. évi LXVI. törvény), annak érdekében, hogy a tartózkodási engedéllyel rendelkezők is szerepeljenek a BM lakcímnyilvántartásában.
7. Kiemelt cél a pontosabb adatrögzítés elősegítése, ehhez javasoljuk a legördülő menüből történő kategóriák kiválasztásának elterjesztését.
8. Javasoljuk, hogy a BMH honlapján nagyobb gyakorisággal, illetve részletesebb bontásokban tegyék elérhetővé a nyilvánosságra hozható adatköröket.
9. Hogyan férhetnek hozzá az önkormányzati szereplők a BMH által nyilvántartott adatokhoz? Illetve, kihez fordulhatnak a BMH ügyintézésével kapcsolatos ügyekben?

Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő

1. Milyen technikai fejlesztéseket tartanak a legsürgetőbbnek annak érdekében, hogy az adatbevitelkor keletkező hibák száma csökkenjen?
2. A jelenlegi rendszerben milyen ösztönző és büntető mechanizmusok vannak, és ezek hogyan működnek a gyakorlatban? Milyen elemeket lehetne még beépíteni annak érdekében, hogy többen regisztrálják a külföldre távozásukat?
3. Milyen irányba befolyásolhatja a trendeket az, hogy más adminisztratív lépéseket kell tenni a kivándorlaskor és a visszavándorlaskor (míg a kivándorlaskor nem szükséges igazolás a külföldi jogviszonyról, addig visszavándorlaskor igazolni kell, hogy a külföldi biztosítási jogviszony megszűnt)?
4. Milyen irányba befolyásolhatja a trendeket az, hogy utólag, akár évekkel később is bejelenthető a külföldi biztosítási jogviszony? Kikre jellemző leginkább az utólagos bejelentés, milyen tényezők ösztönözik erre?
5. Hogyan lehetne egyszerűbbé tenni a ki és visszavándorlás bejelentését az ügyfelek számára?
6. Tapasztalataik szerint milyen információkat keresnek leginkább a ki- és visszavándorlók?
7. Mit jelent pontosan az adatbázisokban szereplő „BM kapcsolat” elnevezésű változó?

8. Amennyiben a külföldi biztosítási jogviszony végéhez nincs dátum rögzítve, az minden esetben azt jelenti, hogy jelenleg is fennáll a külföldi jogviszonya, vagy előfordulnak adathiány miatt üresen hagyott mezők?
9. Amennyiben a tényleges esemény dátumára vagyunk kíváncsiak, az iktatás vagy a rögzítés dátuma állhat közelebb a valósághoz? Melyiket érdemes használnunk, amikor az esemény (kivándorlás/visszavándorlás) dátumára akarunk következtetni?
10. Pontosan mit jelentenek az egyes TAJ állapot kategóriák? Milyen esetekben lehet itt adathiány (pl. belföldiség megszűnése, EGT tartózkodási engedély megszűnése, külföldön biztosított magyar állampolgár, stb.)?
11. Külföldiek esetében mit jelentenek az egyes aktivitási kategóriák (pl. belföldiség megszűnése, nem belföldi biztosítási jogviszony megszűnése, megállapodás megszűnése, technikai érvénytelenítés, stb.)? Ezek csak abban az esetben értelmezhetőek, ha az ügyfél TAJ száma érvénytelenítésre került? Az érvényes TAJ számmal rendelkezők esetében ez a mező üres?
12. Külföldiek esetében mit jelentenek az egyes nyilvántartási jogcím kategóriák, milyen szempontok szerint kerülnek az ügyfelek az egyes kategóriákba? (pl. EGT engedélyes és belföldi családtagja, biztosított külföldi, bevándorolt, letelepedett, ingázó EU-s munkavállaló, egyszerűsített foglalkoztatott, stb.)
13. Külföldiek esetében is rögzítésre kerül, ha ők külföldi biztosítási jogviszonyukat vagy annak a végét bejelentik? Ők is lehetnek „kék lámpások” a magyar állampolgárokhoz hasonlóan?
14. Kiemelt cél a pontosabb adatrögzítés elősegítése, ehhez javasoljuk legördülő menüből történő kategóriák kiválasztásának elterjesztését.
15. Javasoljuk, hogy a NEAK honlapján tegyék elérhetővé a nyilvánosságra hozható adatköröket.
16. Hogyan férhetnek hozzá az önkormányzati szereplők a NEAK által nyilvántartott adatokhoz? Illetve, kihez fordulhatnak a NEAK ügyintézésével kapcsolatos ügyekben?

Oktatási Hivatal

1. Kiemelt cél a pontosabb adatrögzítés elősegítése, ehhez javasoljuk legördülő menüből történő kategóriák kiválasztásának elterjesztését.
2. Javasoljuk, hogy a OH honlapján tegyék elérhetővé a nyilvánosságra hozható adatköröket.
3. Hogyan férhetnek hozzá az önkormányzati szereplők a OH által nyilvántartott adatokhoz? Illetve, kihez fordulhatnak a OH ügyintézésével kapcsolatos ügyekben?
4. AZ OH által készítendő KIR-rel kapcsolatos tanulmány megvitatása.

Magyar Államkincstár

1. Nyilvántartják-e a PTR-ben a születési országra vonatkozó adatokat?

2. Milyen pénzbeli támogatásokra jogosultak a Magyarországon jogszerűen tartózkodó külföldi állampolgárok?
3. Milyen adatkapcsolata van a PTR-nek a BM-el, BMH-val?
4. A magyar állampolgároknak kell-e jelezniük a PTR rendszer felé a külföldre költözést?
5. Előfordulhat-e olyan eset, hogy külföldön huzamosan tartózkodó magyar állampolgár is kap pénzbeli támogatást?
6. Kiemelt cél a pontosabb adatrögzítés elősegítése, ehhez javasoljuk legördülő menüből történő kategóriák kiválasztásának elterjesztését.
7. Javasoljuk, hogy a MÁK honlapján tegyék elérhetővé a nyilvánosságra hozható adatköröket.
8. Hogyan férhetnek hozzá az önkormányzati szereplők a MÁK által nyilvántartott adatokhoz? Illetve, kihez fordulhatnak a MÁK ügyintézésével kapcsolatos ügyekben?

Pénzügyminisztérium

1. A NFSZ nyilvántartásban szereplő személyekkel kapcsolatos kérdéseink:
  - Milyen állampolgársági kategóriákhoz tartozóknak kell engedélyt kérni?
  - Kiknek van „csak” bejelentési kötelezettségük?
  - Milyen állampolgársági kategóriáknál van lehetőség kedvezményes munkavállalásra?
2. Az összevont engedélyezési eljárás során milyen kapcsolat van a BMH és az NFSZ között? Jelenleg ki látja el a szakhatóság és ki az engedély kiadásának feladatát?
3. Milyen, a vándorlással összefüggésbe hozható bejelentési kötelezettségei vannak a munkaadóknak az NFSZ felé?
4. Van-e lehetőség könnyített ügyintézésre a kiemelt foglalkoztatók esetében?
5. Milyen bejelentési kötelezettségei vannak munkaadónak és munkavállalónak, ha a külföldi munkavállaló az első bejelentett hazai foglalkoztatója helyett új hazai vagy Európai Uniósi munkahelyen vállal munkát?
6. Előfordulhat-e, hogy a legálisan itt tartózkodó harmadik-országbeli munkavállalók az EU egy másik tagállamában munkát vállaljanak és erről az NFSZ nem értesül?
7. Kiemelt cél a pontosabb adatrögzítés elősegítése, ehhez javasoljuk legördülő menüből történő kategóriák kiválasztásának elterjesztését.
8. Javasoljuk, hogy a PM honlapján tegyék elérhetővé a nyilvánosságra hozható adatköröket.
9. Hogyan férhetnek hozzá az önkormányzati szereplők a PM által nyilvántartott adatokhoz? Illetve, kihez fordulhatnak a PM ügyintézésével kapcsolatos ügyekben?